

Marafkó László

SZÁLKA

Sebészet. Betonvasba zuhant munkás hordágyon, postás kutyaharapás miatt, kenyérszeletelő sebezte háziasszony, motorbalesetes fiatal fickó.

Pár órája barkácsolás közben hirtelen ujjbegyébe lövellő fájdalom. A vérbugyanásból körömmel ki a szálka, a hegye viszont beleszakadt. A seb környékét mintha egy kis pumpa duzzasztaná, lüktet, s a szúrás helyén sárgás váladék.

Apjának egyszer a fűrészár szétrobbant a túl kemény acélban, a munkadarab megpördült, s mire leállította a gépet, egy szilánk beleállt a kézfejébe. Kiszedték, ám a kötészcserek után, pár nap múlva észrevett egy kis sötét foltot a bőre alatt, pár centire a sérüléstől. Kikapintotta, a parányi fémdarabka elugrott, mint egy játékos porc. Nem akart betegállományba menni, csak figyelte: nem fájt, nem vándorolt, betokosodott. Megszokta. A fűrőgép „bélyege”. Évek, évtizedek múlva, meg-megtapogatva már odatartozónak érezte. Gyerekkorában ő is végigsimíthatta a dudort. Utoljára lopva, a kórházi ágyánál, a behunyt szemmel fekvő test paplanon nyugvó kézfején. Negyvenévesen sem volt könnyű visszanyelnie a könnyeit.

Zotyó sebe viszont elmégedt. Kipróbálták, milyen mezítláb. Az aszfalt jó meleg volt, néha égetett. Zotyó belelépett egy ócska deszkába, orvos szedte ki a szálkát, de utána még hetekig bicegett. Miért utánozta őket, a csóróbbakat? A folyópartról jövet, ha behívta a többieket, anyja zsiros kenyereket kent – utoljára mindig neki. A saját fiának. Egy perc alatt befalták a vastag szeleteket. Este anyu közömbösen: „A Zotyó gyerek a Kőhalmi-Kunert?” „Ja.” „Andris, hányszor mondtam, hogy nincs ja, válaszolj normálisan. Hát az egy arisztokrata!” Az „öreg Kun”, ahogy maguk közt hívták Zoli apját, szikár alak, nyáron fura, vászon rövidnadrágban. A társbérletükbe bezsúfolt régi, súlyos bútoraik is mások, mint náluk az egyetlen szoba szedett-vedett, innen-onnan ajándékozott berendezése. „Irodakucac” – bökte ki a letolásra, mert egyszer azt hallotta, hogy az „öreg Kun” könyvelőként dolgozik. „Bezzeg negyvenöt előtt...” – s anyu elharapta a mondatot. Az ötvenes évek elején a fene tudta, milyen volt az „öreg Kun” mint arisztokrata. Hajjaj, az csak pár év múlva, a középiskolában derült ki.

Keserű íz a torkában... Mindig a váratlan izgalomtól. Gyerekként a teájába beleesett egy tableta, pedig csak felet szabadott volna bevenni. A forró ital már oldani kezdte, ezért kikapta a kanállal az összezugorodott, lágy olvadékot, lenyelte, a feloldódott másik felét meg zuttya a lefolyóba. A nagy kapkodásban a garatban megakadt a puha golyócska, keserű íze még órákig érződött. Évtizedek után ugyanez a kaparás, amikor Hefti levelét megkapta. Hefferre a vezetéknevéből meg a nagy orráról ragadt rá a csúfneve. A szülővárosukból írt, hogy kint volt az „öreg Kun” temetésén. Találkozott Zotyóval is, aki még a hetvenes években megpattant Svájcba. „A sírnál mondták, hogy az »öreg Kun« negyvenöt előtt a kémelhárítás vezetője volt.” Ők csak azt tudták, hogy Zotyó apja katonatiszt volt, aztán negyvennégyben a megszálló németek letartóztatták, de a koncentrációs táborból a háború után szerencsésen hazajutott.

„Ne higgy, magyar, a németnek” – ezt mondogatta, ha néha elsétált a pusmogó csoportjuk mellett. Hol vannak itt németek? Itt a felszabadító szovjet csapatok vannak – bár az iskolában sulykolt szövegre Zotyó tüntetően szívni kezdte az orrát. Azt is ő kottyantotta el, hogy az öreg dumája Petőfi verssora. Mai eszével Kun papa könyvelősködése maga volt a megbocsátás. A németek kész listákkal jöttek, s ha elvitték, akkor veszélyesnek tartották, de a népi demokrácia még egy régi tiszttel is lehet elnéző... Igaz, Zotyóék hatszobásába (Zoli mentegető hangján: „jó, jó, de az egyik csak cselédszoba”) ötvenben még beköltöztettek társbérletnek két népes családot.

Heftiékkel egy házban laktak, apa meg a „nagy Hefti” ugyanabban a gyárban dolgoztak. A háború alatt mindketten mentesültek a behívástól, mert a hadiüzemnek akkor is termelni kellett. „Hefti mama” az ötvenes években, amikor mindent csak jegyre lehetett kapni, hó végén mindig átszaladt hozzájuk egy kanál zsírért, pár krumpliért, már ha még akadt. A következő hónapban aztán megadta. Lehalkított hangon, odahajolva anyuhoz: „Tudja, Ilonka, el kellett volna mennünk még a front előtt...” Körülnézett, pedig senki sem volt ott rajtuk kívül. Sváb rokonsága már mind Nyugat-Németországban élt. Hefti néha így kapott használt, de nagyon klassz, nagymintás pulóvereket csomagban, amiért mindenki irigyelte.

Az „öreg Kun” vajon miért dödörészett? Hogy Hefti anyja sváb? Hát akkor miért nem tiltotta el a fiát Heftitől? Vagy tőlük, a csóráktól. Agyára mehetett a fogság...

Apjával mindezt nem lehetett megbeszélni. Más sem. Hajnalban biciklivel elment dolgozni, délután, percre pontosan megjött. A „kereket”, ahogy mondta, mindig felhozta az emeleti körfolyosóra. Munkaeszköz, nem szabad kockáztatni lent, a kapualjban. „Apu, madárlátta nincs?” „Mindjárt megnézzük...” A szót régebben elmagyarázta. Zalából származott, kiejtésén kicsit érződött is. A mezőről hazatérve, az ott aratók dúsabb ebédjéből neki is így hozott az apja – „tudod, a nagyapád” – jó falatokat. Apa ilyenkor, mintha keresgélne, felpattintotta a csomagtartóra szíjazott, kis bőröndhöz hasonló dobozt, és diadalmasan felmutatta a papírba göngyölt elemőzsiát. Minden hajnalban maga készítette el a benti ételét: amíg megitta a cikóriakávéját, megfőzte az ebédre szánt köménymagos leveskét, a kislábos fedőjét befőttesgumival lekötözte, nehogy kilöttyenjen, mellé zsíros kenyér vagy apróra vágott szalonnákkal kibélelt két kenyérszelet – éveken át ugyanaz. És neki is mindig külön kis csomagot készített. A zsíros kenyeret madár persze sosem látta, legfeljebb a szerelőcsarnok vastraverzei meg a táskákba belekukkantó portás. Eljátszották a meglepetést, de jó játék volt. Finom is, mert a zsír órákon át pácolta a megszikkadt karéjakat. De kérdezni nem lehetett tőle. Délután behúzódott az egyetlen szobájuk sarkába, s elolvasta a megyei lapot. Az utolsó betűig. Talán azt is, hogy melyik nyomdában készült. Pedig tudhatta. S ez így ment mindennap, éveken át.

Apa bringáját egyik délután titokban lecsempészte az emeletről, mert a közeli téren a többiek már napok óta a családi járgányokkal nagy ugratási meg kifarolási versenyeket rendeztek. Hirtelen bevágni a kanyart, a hátsó kerék jókora nyomot hagy az aszfalton. Kopik a gumi rendesen. Néha a lánc is leugrik. A harmadik farolásánál a tésre vezető kis köz sarkánál egy komor, szürke arc. Bénultan toltá oda a családi gépet. Apja átvette, mintha mi sem történt volna, csak néhány méter után szólalt meg: „Mivel mennék a gyárba, Andris, ha...” A szegény majdnem átégette a bőrét. Így még nem szólította, rendszerint csak úgy: „te gyerek”...

Maradt a foci a lebombázott házak helyén, ócska gumilabdával. A maguk kötözte rongylabda csak Tibiék bérházának sárga keramitkockákkal kirakott udvarán került elő. A furán csalinkázó gömböc ugyanis nem törte be a földszinti ablakokat. A házmaster így is nemegyszer felpofozta őket. Liszkai Tibi apja történelemtanár volt, szigorú, szikár férfi, a házmaster szemből nagyokat köszönt neki, ám ha nem látták, sokáig vöröslő pofonokat húzott le a tanár úr fiának. Tibi volt

a legjobb, inas, szívós típus, sokszor maga döntött el egy meccset a gyors kiugrásaival. Igaz, mindig úgy kellett kicsalni a mamájától, aki szigorúan fogta. Hármasban becsöngettek hozzájuk, hogy az iskolában a kórus próbál. Meg úttörő-foglalkozás van az ártérben. Röhej. Az ártérben...

Egyszer hazaérkezéskor két, jól öltözött férfi beszélgetett az apjával. Az alacsony, kerek fejű kezét nyújtott: „Szóval, te vagy az András?” Mit lehet erre mondani? Apja a tekintetével: „nincs baj”. „Gyere, elmegyünk egy cukrászdába” – intett a kisebbik. Csakhogy az nem volt a környékükön. Csak egy kiskocsmá. Ha a sráccal nyitna be, a csapos rögtön kizavarná őket, pedig hátul, a kuglipályán, némi zsebpénzért, hányszor állítottak bábukat a többiekkel. Most viszont a kerek fejűre pillantva rögtön hozza a korsót, neki meg a pikolót. Ó, a pikoló, ami aztán megszűnt. Soha nem ivott még sört, az elsőnek nyomuló hab különösen nagy csalódás. Amikor bejön valaki kintről, meglátva őket, rögtön a helyiség tulsó végébe telepedik. Az idegen meg-megszakadó mondatokban beszél: Budapestről nem először keresték fel az apját. „Mi, tudod, még a mozgalomból”... Szóval akkor titokban...? Valami régi akciót is említ, amikor apa nagyon karakánul... A csendőrnymozók „jól meg is dolgozták”, de nem tudtak kiszedni belőle semmit. Aztán mégis visszaengedték a gyárba, mert mindenki tisztelte az akkurátus munkájáért.

Megdolgozták? Akkor ez nem az, amit anyu mesélt: „Tudod, hogy téged másodszor ki keresztelt meg? Hát az Iván.” A harcok végén még a város szélén, egy sorházban laktak. Egy este részeg szovjet katonák nyomták be az ajtót, s vizet kértek a dzsip hűtőjébe. Az egyik legény észrevette, hogy a házilag fabrikált kiságyban egy csöppség alszik. A víz maradékát fölcapta a plafonra, s a visszacsurgó cseppek pont az alvó fejére hullottak. Sírás, részeg hahotázás. Majd a „keresztapa” ráfogta a dobtáras „gitárját” a családfőre, „Nu, papa, davaj!” Kimentek a dzsipjükhöz, beültették hátra. Anyja könyörgött, biztos volt benne, hogy utoljára látja a férjét. Aki egy óra múlva mégis hazakeveredett. Az arca véres volt, sántított, de élt: az utolsó városszéli kanyarban, amikor már a mezők következtek, röhögve kilökték a kocsiából és a levegőbe lőttek.

„Ne haragudj apádra” – mondta a kerek fejű. „Sok minden kijutott neki az illegalitásban.” Nem merte megkérdezni, az micsoda. „Próbáljuk meggyőzni, hogy pártiskola, utána meg tovább...” Az idegen meghúzta a sörét. „Nem adja meg magát. Akárcsak régen. Azt mondja:

amíg a kalapács ki nem esik a kezéből, jó helyen van.” Szívesen elmondaná a mozgékony tekintetű férfinak, hogy mégiscsak jól jött volna egy kis segítség... Tatarozták a házukat, s ki kellett költözniük, de előtte mindenki elmondhatta, mit szeretne. Hát jó lenne még egy szoba, esetleg máshol a lakás, hiszen Judit, a nővére már nagylány, kínos egymás előtt mosdani, öltözködni. Meg a közös budi a folyosó sarkában is borzalmasan hideg bír lenni télen, az ember inkább visszatartaná... Aztán renoválták a házat, visszaköltöztek, és újra csak a régi egy szoba... „Megszoktuk” – mondta az apja, mire az anyja csak nézett, s pár hétig nem beszéltek, aztán ment minden a régiben. Talán azért olvasta el az utolsó betűig az újságot, hogy az a boldog jövődő, valahol, akár apró betűvel is...? Mert nagy betűkkel minden nagyszerű volt. A gondlattól még most is kicsit elszégyellte magát. Apja kitüntetését soha, de harminc év múlva, a temetésén dalárdát azért kapott. A harsány indulók alatt, ahogy a kórus szedett-vedett öltözékű, többnyire koros tagjait nézte, akik fejben talán már a másnapi teendőkön rágódtak, bosszúsággal vegyes szájalom járta át a fájdalomát.

Még az egyetem alatt, a hatvanas években a képes ifjúsági lapban véletlenül kezébe került egy interjú. A régi fotó láttán mint az áramütés: a mozgékony tekintetű, söröztető emberke, még fiatalon. Meg hogy ők robbantották fel negyvenégyben a németbarát politikus szobrát Budapesten. Kitépte az egész oldalas írást, eltette, s hetek múltán rákeresett a névre a telefonkönyvben. Elvékonyult hang jelentkezett be. „Ja, te vagy az, András. Betegeskedem, ezért késő délután jöhetnél, addigra kicsit magamhoz térek.” Egy rózsadombi, többemeletes ház földszinti, tágas lakásában fogadta fotelben ülve. A tartózkodóan viselkedő, középkorú asszony talán házvezetőnő lehetett. „Közgázra jársz? Derék dolog. Apád biztosan büszke.” „Nyugdíjas, ő is betegeskedik.” „Nem tudtam. Derék ember. Sajnálom, hogy nem vitte többre.” „Neki az volt a természetes.” „Nekem érszűkület és sok más... Most jönnek ki a régi feszültségek. Pedig visszamentem a szakmámba, tudod, én elektromérnök voltam már negyvenöt előtt.”

Apja, már a nyugdíj közelében, a szereldéből átkerült a lakatosokhoz, hogy ne kelljen akkorákat emelnie. Amikor otthon, a derekát fogva lopva megkapaszkodott az ajtófélfában, ő mindig elfordult, nehogy az öreg lelepleződjön.

„És mi lett a társával?” A fotelben ülő rámeredt. „Hát nem is tudad? Az ő aláírása is szerepelt negyvenhatban az új papírforinton. A Nemzeti Bankban dolgozott... És a nagymamád? Laktam nála pár

napig. El kellett tűnnöm Pestről. Apád tudtával ott húztam meg magam. Azt füllentettem, hogy vidéki rokon vagyok. Bár a beszédem meg a ruhám talán gyanús lehetett neki, de nemigen kérdezősködött.” Erről tényleg soha senki, még anyu sem mesélt. Az aprócska, gyors mozgású, maga körül mindig legyeket csapdosó anyai nagyanyja cseresznyéje nagyon finom volt. Iskolaév vége felé Tibivel többször is kijártak a városszéli kertjébe, leszedni a termést, segítgetni a ház körül.

Hefti mindig nagy szervező volt, az ötvenéves általános iskolai találkozókat is ő hozta össze. Zotyó egy elegáns, fehér Mercedessel jött. Zürichben jól menő képzőművészeti galériája van, de nem hivalkodott, amikor sokan dicsekvő önéletrajzot adtak elő. Hefti mindenkit valamilyen régi sztorival vezetett fel. Zotyót egy közös almalopással, Tibit a köténycseleivel, amelyeket a jó reflexű Hefti mindig bevett. Ezt nagy elismerésnek szánta, mert a hátvédkedésére egyébként nagyon büszke volt. Másra talán már nemigen lehetett az. Tibi hallgatógnak ült, s amikor felálltak, az egyik oldalát húzta. Valaki odasúgta: „stroke-ja volt”.

A mosdó előterében – ajjaj, hány bizalmas közlést hallott életében ilyen szagban – Tibi megszólalt: „Hefti bohóckodik, de ötvenkilencben ifjúgárdistaként jött szembe az utcán. Emlékszel a kalauzokéra hasonlító hülye sapkájukra? Makogott, hogy ez csak edzéskiegészítés. Akkoriban lejárt birkózni, s állítólag az edzőjük kajakos legényeket kért szombatra, a vasutasházba. Nehogy kidobózzanak »a gimnazista ficsúrok«, mert tiltották a rokokizást. Faképnél hagytam.” Azzal a lábát kissé húzva visszament a többiekhez.

Liszikai tanár urat a forradalom után letartóztatták, mert tagja volt a városi forradalmi bizottságnak. Gyorsított eljárásban kötél általi halálra ítélték. Nem csak tanítványait, az egész várost megbénította a hamis, eltúlzott vádak alapján hozott ítélet, merthogy Tibi apja mindenütt békítőleg lépett fel. Édesanyjával együtt egy évig jártak gyászban, az utcán az ismerősök szemlesütve köszöntek, ha elmentek mellettük. Eljárt hozzájuk, tartani a lelket Tibiben, akit nem vettek fel gimnáziumba. Más városban, rokonoknál lakva, munka mellett érettségizett. Amikor hazalátogatott, néha elmentek ide-oda.

Talán harmadikos volt a közgazdasági technikumban, amikor Tibiéék lépcsőházában összefutott az iskolaigazgatójával, aki nemrég költözött oda. Politikai gazdaságtant tanított. Faarcú ember, száraz mondatokkal, aki pontosan követelte az anyagot. A lépcső alján szigorúan keresztbe állt előtte. „Nem kellene barátkoznod a Liszikai fiúval,

nem való hozzád. Jóindulatból mondom. Tudnod kell, ki volt az apád.” Aztán a kulcsosomóját csörgetve továbbment. Milyen jogon szól bele? Azzal barátokzik, akivel akar, és Tibivel több mint tíz éve ismerik egymást... Az érettségi után tartott is tőle, hogy a diri az egyetemi felvételi előtt valahogy keresztbe tesz majd. Érettségi után nem jelentkezett rögtön a közgazdaságira, jól jött az egyévnnyi könyvelési munka, némileg összeszedte magát anyagilag. A katonaság viszont már nem hiányzott.

S főleg az, ami ott megesett. A gazdaságis főhadnagy gyakran megkérte, hogy segítsen az ellátmányi kimutatások elkészítésében. Ha befezett, az üres helyiségben előhúzta a friss Nagyvilágot, amelyet mindig a kimenőjén vett meg. Egyik este váratlanul benyitott az ügyeletes tisztt, egy „szívátós” százados. Az volt a szavajárása: „Megszívatom magukat, mint paraszt a Berváját.” A Berva egy aprócska motorkerékpár volt, néha tekerni kellett, mint a biciklit. Felpattant, hogy jelentsen, ám a százados szó nélkül kivette kezéből a folyóiratot. „Ahá” – forgatta a lapokat. „A katona ilyesmit olvas?” Az első perctől zavarta, hogy a legkisebb tisztestől a századparancsnokig harmadik személyben, de mégis személytelenül szólnak hozzájuk. Mintha indiánok vagy élettelen bábok lennének. „Kérdeztem, katona.” „Százados elvtárs, jelentem, középiskolás korom óta megveszem.” „Aha. És tetszik a sok nyugati író?” „Jelentem, nem csak nyugatiak vannak. Szovjet is.” „Ügyes, ügyes. Kikupálódott a sok olvasásban.” Visszadobta az asztalra. „Mindezt szolgálatban...” A százados dudorászott. „És másnak is odaadja?” „Jelentem, még senki sem kérte. Meg nem is nagyon van időnk...” Ingatag terepre érkezett. „És most tudott szakítani rá időt? Szolgálatban... És ha mégis odaadná, szívességéből?” Hunyorított. „Aztán megkérdezné a többieket, hogy tetszett?” „Jelentem, nem hiszem, hogy érdekelné őket. Lefáraszt minket a kiképzés.” „Lefáraszt? De hiszen a katona itt szép csendben, nyugalomban olvasott.” Felvette a példányt. „Stein-bec-k” – a c-t és k-t külön betűzte. „Szóval, a véleményt aztán elmesélné nekem. Ha a fiúknak volt véleményük. Már miért ne legyen, ha van, nem igaz?” Hallgatott. „Nem értettem” – billentette meg a fejét a százados. „Jelentem, szolgálatban olvastam, de mesélni nem tudnék.” „Ügy? Mesélni nem... Hát jól van, akkor majd lesz egy kis vizsgálat, zárkaszatórium, még futkosó is jöhet...” A tiszt láthatóan élvezte a fokozást. „Holnap, az alaki kiképzés után egyes harcos jelentkezik nálam!” „Értettem.” „Dehogy értette, egyáltalán nem érti.”

A megadott időben mégsem jelentkezett, mert a politikai tiszt, Réthelyi őrnagy magához rendelte. Az íróasztala mögül hosszasan

vizsgálta az arcát. „A százados elvtárs éberség hiánya miatt vizsgálatot javasolt. De én úgy látom, hogy ez nem aktuális.” Fürkésző tekintete nyilván érzékelte a megkönnyebbülését. „De máskor jobban gondolja meg, mikor olvasgat. Értve vagyok?” Az asztalon levő papírok egyikét felemelte, belenézett. „Él még az apja?” „Jelentem, nyugdíjas.” „Reméljük, még sokáig. Leléphet.” Hátraarcot csinált. Mi volt ez? Bár a katonaságnál ilyesmit soha nem kértek tőle, az a papír talán az életrajza lehetett? A történetet egyébként soha nem árulta el az öregének.

„Aztán becsüld meg magad, apád megérdemli!” Az „öreg Hefti” felette állt a korlátnál. Milyen alapon dumál? Hiszen máskor, még a köszönésére is, csak átnézett a feje fölött. Most, a ballagása napján, az egyetlen rendes öltönyében feszít. Az „öreg Hefti” a gyárban egy ideje művezető, bár attól még néha beszélgethetett volna otthon is az öregével, de nem tette. Húszévnnyi szomszédság után. Merthogy az apja nem beszélgetett, az más. Már tudja az anyjától: azután változott meg, hogy a csendőrnymozók először vitték el. „Véraláfutások voltak a szeme alatt, az egyik karja hetekig furcsán lógott”. Egyszer a nővére, Judit születésnapjára rácsos linzerének készítése közben azt is elmesélte, hogy negyvenégyben már hadiüzem volt a gyár, s a szétbombázott német városokból a Messerschmidtek gyártásának egy részét ide telepítették. Viszont a „Messerek” – anyu így mondta – sorra kezdtek lezuhanni, és vad ellenőrzések kezdődtek. „Pedig a motorokat Németországból hozták. A német mérnökök majd megőrültek, mert megjelent a Gestapo is. Apádat megint begyűjtötték, ám semmi sem derült ki...”

A sebészeti váróban a motorbalesetes váratlanul felpattant. A sisakját lóbálta, s üvöltözött, hogy órák óta még senki sem kérdezte meg, beleizzadt a motorosruhájába, a sérülésén ideiglenes kötés, mi ez az egész?

Talán a hirtelen kiabálástól lehetett, hogy az „öreg Hefti” lapos mosolya kitágult, fölébe kerekedett, mint egy hatalmas száj. Sumákol, aztán beszél. Milyen jupon? Szomszédként nagyképű, a felesége meg rendre kölcsönkér. Vagy talán mindig is figyelt? Kitartóan, csendben. Az ilyenek a zűrös helyzet olyan, mint a félhomály. A jószomszédi vállon veregetés megkésett lelkifurdalás? Ugyan miért?

És az „öreg Kun” gyagya mondata? „Ne higgy, magyar, a németnek!” A „Messer-ügy” idején persze már büntetőtáborban, de hát előtte... És aput a csendőrnymozók akkor is begyűjtötték egy időre...

A gyanú, mint egy begerjedt, megveszekedettten kapálódzó varkacs, minduntalan kibújna a zsákból, ahova sintéreként visszagyömöszkölné.

Amikor a pestiek elmentek, kamaszos hetykeséggel odaállt anyja elé: „Miért mástól tudom meg, hogy apu a... – torkát köszörülve ejtette ki a nemrég hallott szót – az illegalitásban...” Az apróka asszony ránézett. „Azért, kisfiam, mert nem akartam, hogy gyűlölködj. A bosszú mérgez.”

Már az egyetem után Pesten maradt, megnősült. Fájdalmasan élte meg, hogy a fia csak ritkán találkozhatott a nagyanyjával. A gyerek most külföldön próbálkozik. Néha mesél neki az elment öregekről. Udvariasan hallgat: mint amikor ő az anyai intelmek során legszívesebben már a focizók között lett volna.

Megzavarosodott a kedve. A kétség mint a rozstda. Ha egyszer bemarta magát, smirglizhetik, alattomosan újra kiütöközik.

Az ajtón kikukkantott egy asszisztensnő, békítőre véve odaszólt a motorosnak: „A versenyző jöhet!” A fiú grimaszolt egyet, és bebicegett.

Csend.

S a csendben suttogás. Mély álomból felfelé emelkedve halk, de áthatóan formált szavak a lélegzésekkel teli éjszakában. A gyerekkor sötétjéből. Talán épp a lefojtott beszéd ébresztette fel. Olyan tisztán, mintha az előző éjszaka történt volna vele.

Apja hangja anyunak, az összetolt ágyukban: „Egy pesti elvtársat vártam, csak a mozgalmi nevét ismertem. Segítenem kellett neki. Egy napra rá megint bevitték a nyomozók. Hogy ki volt az? Azt hazudtam: az anyádat vártam, az idegen meg egy utcát keresett. Na, ne adjam a hülyét – és nekiveselkedtek a talpalásnak. De arra vigyáztak, hogy a verés után a magam lábán tudjak hazamenni. Felpuffedt, te csináltál borogatást. Nem mondtam neked sem: az állomáson csak a Colos láthatott... Épp akkor ette odaki a fene. Vagy ki tudja?”

Vérsűgés a fülében. Hefti mama, ha nagyon berágott, a hórihorgas férjét szólította Colosnak.

Hívja fel Zotyót Zürichben? Ugyan mit érdekelhette az „öreg Kunt” az ő apja? Vagy a nagy Hefti...

Ráadásul a közös bandázásaik Heftivel, meg a zsiros kenyerek a többiekkel... A sugaras nyarak alatt bebábozódott emlékekből mintha valami szárnyatlan, nyálkás torzszülemény igyekezne a fényre.

Apu némán újságot böngész a sarokban...

Vagy hatvan évvel később neki külön könyvtárszobája is van, közepeán berakásos íróasztallal. A monitoron zsong a világháló, mintha milliárdnyi boldog ember élvezkedne, pedig meglehet, semmit sem sejtene a köröttük levőről.

Az asztal bal sarkán egy díszes levélnehezék. Amikor nyugdíjba ment, a cég főnökétől kapta. A változások éveiben együtt hagyták ott a reménytelen jövőjű nagy gyárat. Neki ötletei, a rámenős kezdő jogásznak kapcsolatai voltak, s indulótőkét is szerzett egy kis cég rajtjához. Húsz évvel később, a távozása előtt marasztalták volna, bár talán meg is könnyebbültek a visszavonulását hallva. Mert mindig minden az előrejelzései szerint alakult, szárnyaltak. Jó pénzért hívták volna vissza tanácsadónak, de megelégette. Főleg régről ismert emberek vergődését látni a bizonytalanban.

Az asztal jobb sarkán fénykép: öltönyben feszengő, mosolyognivalóan elszánt legény meg a szikrás tekintetű ifjú feleség. Vidéki fényképészmaster tisztességes rutinfelvétele. A gép lencséjébe tekintenek, amerre – mint az lenni szokott – elrepül a madárka. S marad az élet nagy darálójából kipergő morzsalék.

A papír kissé már sárgul. Tíz éve ezüstkeretbe helyeztette. Matt a felülete, ki kellene fényesíteni. Ha már az életüket nem sikerült.

Szólították. A sebész majd kimetszi a szálkát, s ami meg az emlékek húsába hatolt, azt élete végéig hordozza. Mint apa a fémszemcsét.

Kortárs, 2018/7–8.